

Overzicht Verspreidingsonderzoek Inhaalslag 2007

Beste deelnemers aan de Inhaalslag 2007,

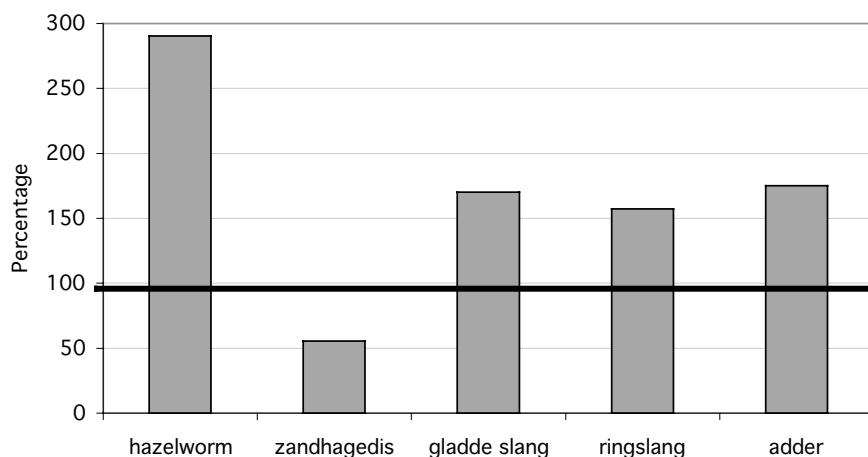
Allereerst willen wij jullie namens RAVON en de Gegevensautoriteit van harte bedanken voor jullie inzet en volharding binnen het verspreidingsonderzoek Inhaalslag 2007. In totaal hebben maar liefst 155 waarnemers zich ingezet om gebieden te onderzoeken op aanwezigheid van een of meerdere inhaalslagsoorten!

Ondanks de slechte zomer is dit zeker geen slecht resultaat! Ook de respons is dit jaar zeer goed te noemen. Van alle formulieren die naar vrijwilligers zijn gestuurd, is meer dan 90 % alweer in ons

bezit. Dit is een ongekend hoog aantal! voor zover verwerkt. Voor de gedetailleerde eindresultaten verwijzen we naar het eindrapport Inhaalslag 2007. Dit rapport zal in het voorjaar van 2008 verschijnen.

In Figuur 1 wordt een overzicht gegeven van de geselecteerde kilometerhokken in relatie tot de verwachting. Zoals je ziet lopen de resultaten nogal uiteen. Bij de reptielen is alleen voor de zandhagedis het verwachte aantal niet gehaald.

Daarentegen is te zien dat voor de hazelworm 290% van het verwachte aantal kilometerhokken is geselecteerd. Absoluut een grote verrassing! Maar ook het aantal geselecteerde kilometerhokken voor gladde slang, ringslang en adder ligt ver boven de verwachting!

Figuur 1: De balken geven aan hoeveel procent van het verwachte aantal kilometerhokken is geselecteerd. De verwachting is gesteld op 100%, aangegeven met de zwarte lijn. De verwachting is mede gebaseerd op ervaringen uit voorgaande jaren.

Het veldseizoen is inmiddels afgelopen en momenteel worden de ingezonden formulieren verwerkt en de gegevens geanalyseerd. Hieronder volgt een overzicht van de gegevens

Excursies

Zoals jullie in de tweede nieuwsbrief Reptielen van dit jaar al konden lezen zijn er dit jaar een groot aantal excursies georganiseerd.

Foto 2: Vrijwilligers op zoek naar Reptielen en Amfibieën, (foto: Jelger Herder).

Van de twaalf geplande excursies werden er twee afgelast omdat er grote hoeveelheden data boven tafel kwamen tijdens de voorbereiding ervan (tabel 1; in grijs).

Excursies en foto's zijn te bekijken via de RAVON-website (www.ravon.nl).

Foto 1: Vrijwilligers op zoek naar Reptielen, (foto: Piet Spaans).

Tabel 1: Overzicht van excursies gehouden in het kader van de Inhaalslag verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2007.

Datum	Gebied	Inhaalslag soorten gevonden	Aantal kmhokken afgerond	Aantal kmhokken onderzocht
25 maart	VijfHeerenlanden	heikikker	0	26
28 april	Kampina, Brabant	vinpootsalamander	2	Nvt
20 mei	Twente	kamsalamander	6	Nvt
26 mei	Oosterzand, Drenthe	hazelworm	2	5
		adder	1	
9 juni	Maarsbergen, Utrecht	kamsalamander	1	8
		heikikker	1	
9 juni	Heerenbeek/Scheeken, Brabant	hazelworm	1	8
16 juni	Zuid-Limburg	vinpootsalamander	1	12
16 juni	Kempen, Brabant	vinpootsalamander	1	10
		rugstreepad	1	
		heikikker	1	
23 juni	Achterhoek	kamsalamander	4	9
18 augustus	Speulder- en Sprielderbos	hazelworm	4	30
		zandhagedis	1	
25 augustus	Kroondomein Het Loo	rugstreepad	1	47
8 september (2x)		hazelworm	2	
		zandhagedis	2	
		adder	1	
Totaal			33	155

Overzicht resultaten

In figuur 2. staan de globale resultaten weergegeven per soort. Alle soorten worden hieronder apart behandeld.

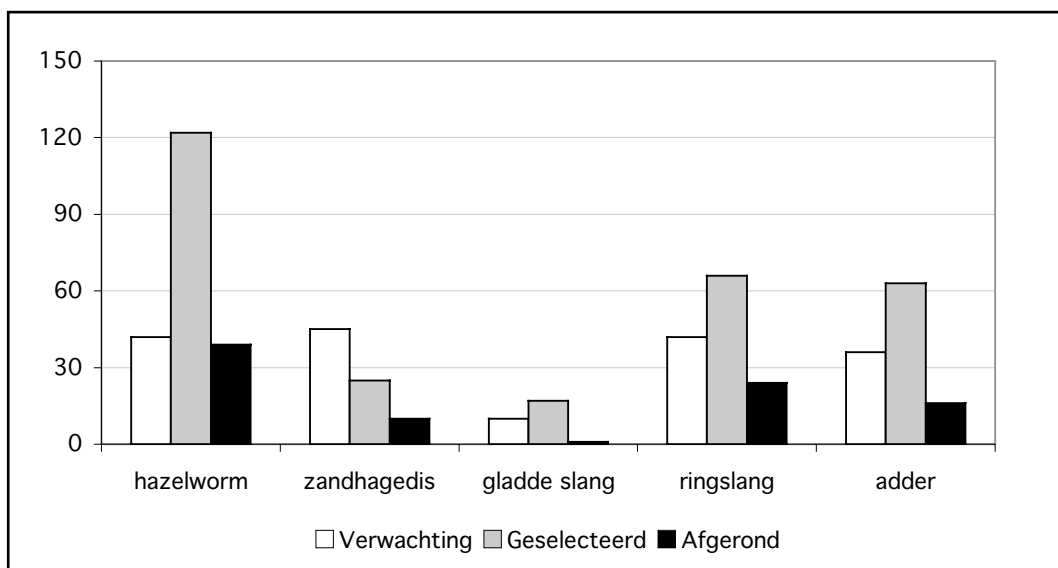
hazelworm

Het onderzoek naar de hazelworm is boven verwachting goed verlopen. In totaal zijn er 122 kilometerhokken geselecteerd voor onderzoek. In 33 kilometerhokken is de hazelworm ook daadwerkelijk gevonden! In slechts twee kilometerhokken is een nulwaarneming gedaan. Hieruit valt niet zonder meer te concluderen dat de hazelworm in slechts een klein aantal gevallen is verdwenen. Dit lage aantal moet ook worden gezocht in het feit dat er zeven bezoeken nodig zijn om van een harde nulwaarneming te kunnen spreken. Daardoor is ook een groot aantal kilometerhokken niet volledig onderzocht.

zandhagedis

Voor de zandhagedis geldt dat deze soort bij goed weer eenvoudig is te vinden. Bovendien is de soort afhankelijk van vrij stabiele milieus. De verwachting was dat dit jaar 45 kilometerhokken zouden worden geselecteerd voor actualisatie. Door nog onbekende oorzaak ligt dit aantal slechts op 25. Een van de redenen zou natuurlijk het slechte weer kunnen zijn. Normaal gesproken gebeurt het regelmatig dat waarnemers een dier zien en vervolgens op de website kijken of de waarneming in een Inhaalslaghok viel. Deze categorie valt natuurlijk af op het moment dat het weer minder geschikt is voor waarnemingen aan reptielen.

Een andere oorzaak kan liggen in het feit dat er nog slechts 90 kilometerhokken open stonden voor actualisatie aan het begin van 2007. De meest lastige hokken in moeilijk toegankelijke gebieden blijven daardoor open.

Figuur 2: Globale resultaten per soort. Alleen voor de zandhagedis is het verwachte aantal kilometerhokken niet gehaald. Voor alle andere reptielen die onder de inhaalslag vallen wel. Vooral het hoge aantal geselecteerde kilometerhokken voor de hazelworm is opvallend.

gladde slang

Evenals de voor de hazelworm zijn voor de gladde slang zeven bezoeken nodig om tot een harde nulwaarneming te komen. In 2007 is deze soort volgens verwachting geselecteerd. Het aantal afrondingen is niet erg hoog maar dat is ook niet wat we verwacht hadden. Door de zeven benodigde bezoeken vergt het erg veel tijd om tot een harde nulwaarneming te komen. Het aantal niet afgeronde kilometerhokken is dan ook bij beide "7-bezoeken" soorten hoog.

*Jonge gladde slang in Duurswouderheide
foto Albert Sijtsma*

ringslang

De ringslang is ook een soort die boven verwachting goed is geselecteerd. 47 Kilometerhokken werden geselecteerd terwijl we 42 hadden verwacht. In 19 gevallen is de ringslang weer gevonden. Het idee bestond dat de verouderde waarnemingen veelal bestonden uit zwervende dieren. Toch blijkt uit deze getallen dat een zwervend dier in veel gevallen een indicatie is voor de aanwezigheid van een duurzame populatie.

Ringslang

(foto: Arjen van Leest)

adder

Ook de adder is dit jaar goed onderzocht. In 63 kilometerhokken werd via de website een onderzoek gepland. Daaruit zijn 16 geactualiseerde kilometerhokken voortgekomen. Ondanks dat de adder te boek staat als een honkvaste soort van stabiele milieus, is het niet altijd eenvoudig om de dieren gemakkelijk te vinden. Zelfs met veelal gedetailleerde historische gegevens blijkt het niet altijd eenvoudig om de dieren terug te vinden. Ongetwijfeld zal ook hier het slechte weer een rol hebben gespeeld. Door de lage temperaturen van 2007 zullen veel dieren zich niet hebben laten zien op het moment dat er gezocht werd.

Adder

(foto: Jelger Herder)

Overige waarnemingen

Dat de Inhaalslag veel gegevens genereert staat buiten kijf, maar wist u dat sinds de start van het Inhaalslagproject en de komst van online-invoermodules als Landkaartje en Telmee.nl het aantal waarnemingen is gestegen van 20.000 naar ruim 45.000 waarnemingen per jaar!

Ook door deze extra gegevens is het steeds beter mogelijk om de verspreiding van de soorten in kaart te brengen. Op dit moment heeft RAVON dan ook het meest gedetailleerde beeld van de landelijke herpetofauna van de wereld! En dat is allemaal te danken aan de inzet van de vrijwilligers.

Telmee.nl, de opvolger van Landkaartje

Om de waarnemers het nog gemakkelijker te maken hun gegevens vast te leggen en door te geven, is onlangs de website

gelanceerd www.telmee.nl. Dit is de opvolger van Landkaartje, inmiddels bij velen van jullie bekend.

Op www.telmee.nl kunnen gegevens van alle flora en faunasoorten in Nederland worden ingevuld op drie manieren: puntwaarnemingen (stippen) met een variabele stipgrootte, lijntransecten en omtrekken (polygonen). Ook vakantie-waarnemingen in het buitenland kunnen nu worden ingevoerd. De site gaat dan ook dienen als een belangrijke standaard voor zowel in Nederland als in Europa verrichtte waarnemingen. Al je oude waarnemingen die in de bestanden van PGO's zijn ondergebracht kun je binnenkort ook via deze site bekijken en downloaden, zodat je hiermee een prima archief hebt. Niet alleen datgene dat je digitaal hebt ingevoerd in Landkaartje krijg je zo, maar ook alle waarnemingen

die je in het verleden aan de PGO's hebt doorgegeven op waarnemingskaartjes en/of formulieren! Telmee.nl is volop in ontwikkeling. Nu al kun je Nederlandse soorten in andere Europese landen invoeren en op zeer korte termijn wordt de soortenlijst uitgebreid met alle in Europa voorkomende soorten. Daarmee wordt het dus mogelijk om al je buitenlandse waarnemingen in te voeren en selecties te maken uit je waarnemingen, bijvoorbeeld van een soort of gebied. Daarnaast zullen er (net als in Landkaartje) openbare verspreidingskaarten van de verschillende soorten komen waarop je je eigen waarnemingen kunt herkennen door de kleur van de stippen. Uiteraard zal er zorgvuldig worden omgegaan met waarnemingen van kwetsbare soorten. Het wordt dus nog makkelijker om je waarnemingen op een goede manier door te geven en daarmee zullen die waarnemingen nog beter gebruikt worden voor de bescherming van die soorten. Ook voor Europese waarnemingen wordt telmee.nl een interessante standaard. Tijdens het onlangs gehouden Europees congres in Porto is RAVON dan ook verzocht om deze invoersite als standaard voor een nieuwe Europese atlas te gaan gebruiken. Het ligt ook voor de hand dat andere landen de site gaan gebruiken voor het verzamelen van waarnemingen.

Landkaartje blijft nog wel even in de lucht, totdat alle opties daarin ook verwerkt zijn in telmee.nl. We raden u allemaal echter aan om nu alvast telmee.nl te gaan gebruiken.

Toekomst verspreidingsonderzoek

Om het verspreidingsonderzoek in de toekomst gericht uit te kunnen voeren, willen we meer gebruik maken van de data die we al hebben. Met behulp van de bestaande gegevens is het namelijk mogelijk om de trefkans van een bepaalde soort in een gebied aan te duiden. Bij een zeer hoge trefkans wordt de prioriteit voor actualisatie aangepast. Hierdoor moet het voor waarnemers gemakkelijker worden om te zien op welke plaatsen gegevens nog hard nodig zijn.

We gaan ook nog eens kritisch kijken naar het benodigd aantal bezoeken om een onderzoek af te ronden. Met name het afleggen van zeven bezoeken om een harde nulwaarneming te verzamelen blijkt veel van mensen te vergen. Wij hopen jullie volgend jaar wederom te mogen verwelkomen als waarnemer voor het verspreidingsonderzoek!

Namens RAVON,
Frans Kuenen
Raymond Creemers

Op weg naar 2008